

SOCIETÀ PRO IDIOMS

Protocol

**Radunanza da fundaziun da la società PRO IDIOMS
dals 14 schner 2011 a las 20.00
aint il auditori dal Parc Naziunal Svizzer a Zernez**

Tractandas

1. Salüd
  2. Tscherna dal president dal di
  3. Tscherna da la manadra da protocol
  4. Referats dad Andrea Urech (Samedan) e da Mario Rauch (Scuol)
  5. Approvar ils statüts
  6. Tscherna da la suprastanza
  7. Tscherna dal post da finanzas e da duos revisurs/ras da quint
  8. Böts ed accziuns da PRO IDIOMS
  9. Varia
-

1. Salüd

Domenic Toutsch po rivir la radunanza da fundaziun da la società PRO IDIOMS cun salüdar ad üna sala plaina stachida implida cun raduond 250 personas.

Specialmaing salüda el a noss giasts:

- a la delegaziun da la Surselva cun:
Curdin Maissen, Bruno Berther ed Adelina Vincenz
- als rapreschantants da la Lia Rumantscha:
il secretari general Urs Cadruvi e'l president Vincent Augustin (rivà plü tard)
- a la presidenta da l'Uniun dals Grischs: Maria Sedlacek
- als rapreschantants da las medias cul giavüschi d'üna reportascha objectiva

S-chüsats s'han:

- Jon Domenic Parolini, president cumünal da Scuol
- René Hohenegger, president cumünal da Zernez
- Romedi Arquint, anteriur president cumünal da S-chanf
- Thomas Nievergelt, president cumünal da Samedan
- Claudia Troncana, presidenta cumünala da Silvaplana
- Jon Peider Strimer, president cumünal dad Ardez
- Philipp Gunzinger, grond cusglier Suot Tasna
- Riet Ganzoni, commember e cusgliader giuridic da la gruppa da lavur PRO IDIOMS

SOCIETÀ PRO IDIOMS

Tenor Domenic Toutsch nun ha la regenza tadlà süls „cloms d'agüd“ da la Rumantschia quai chi riguarda il möd sforzà d'introdüer il rumantsch grischun in scoula. Petiziuns, iniziativa e resultats da votumaziuns consultativas sun gnüts ignorats e'l möd dictatoric da la conseguenza da la decisiun dal Grond Cussagl han dat dachefar al pövel rumantsch fingià daspö blers ons. L'opposiziun es adüna gnüda ignorada.

L'ingaschamaint da diversas personas d'ürant las ultimas eivnas ed ün fögl volant chi'd es gnü tramiss in mincha chasada da l'Engiadina (sainza San Murezzan) ed in Val Müstair sun il resultat da 737 commembers e commembras chi sustegnan hoz ils böts da la PRO IDIOMS e da 433 personas chi simapatiseschen cun quista società sün facebook. Il sustegn davart da la populaziun surpassa tuot las aspettativas da la gruppa d'organisaziun. Quist fat demuossa tenor Domenic Toutsch unità e forza per agir inavant in quist regard.

L'auditori dal Parc Naziunal a Zernez s'haja tschernü sco lö per la radunanza da fundaziun da la Pro Idioms perquai cha Zernez es il lö tanter l'Engiadina Bassa, l'Engiadin'Ota e la Val Müstair e na l'ultim eir perquai cha quist stabilimaint es gnü realisà d'üna gruppa da lavur da differents pensars politics. Quist spiert avert da collavuraziun cul böt da cumbatter tuots insembel per la listessa chosa as giavüscha D.Toutsch chi dess regnar eir aint illa nouva società chi stà avant la fundaziun.

A Domenic Toutsch occupa il tema dal rg fingià daspö la decisiun dal Grond Cussagl dal 2003. El disch cha nossas instanzas hajan pers il fil cun la populaziun e chi's sviluppa tuot in üna fosa direcziun. Cur ch'el ha lura let als 25 settember 2010 ün artichel aint illa Posta Ladina ingiò cha singuls Jauers pretendaivan da metter suot squitsch eir a l'Engiadina cull'introducziun dal rg in scoula til haja bastü. Las numerusas reacziuns chi sun entradas sün sia charta da lectur til han motivà da clomar insembel a diversas personas per preparar la fundaziun da la società PRO IDIOMS. Sia idea es quella, cha mincha rumantsch dess avair üna vusch e na gnir ignorà. La PRO IDIOMS nu vuol lavurar cunter ingünas organisaziuns rumantschas existentas. Ella spordscha man per collavuraziuns, es pero libra eir dad agir independentamaing. La forza chi'd es gnüda mobilisada aint illa populaziun rumantscha nu po plü gnir ignorada e'ls böts da la PRO IDIOMS sun cuorts e clers: No lain „be“ mezs d'intrucziun idiomatics.

In quist'occasiun ingrazcha Domenic Toutsch a tuot ils commembers e las commembras da la gruppa da lavur per lur ingaschamaint intensiv d'ürant quists ultims mais. I's tratta da las sequaintas personas:

Linard Neuhäusler	Zernez
Anna Chatrina Brunold-Riatsch	Ardez
Chatrina Urech-Clavuot	Samedan
Claudio Duschletta	S-chanf
Monika Toutsch-Gredig	Zernez
Curdin Brunold	Ardez
Jon Candrian	Zernez
Riet Ganzoni	Schlarigna
Steivan Gaudenz	Zernez

SOCIETÀ PRO IDIOMS

Gian Nicolay
Riet Planta
Riet Felix

Schlarigna
La Punt-Chamues-ch
Zernez

Per pudair proseguir cullas formalitats da la radunanza vegnan elets Lucian Schucan e Gian Nicolay sco dombravuschs e Jon Candrian sco manader dal büro electoral pel cas chi dess plüs candidats per las caricas vacantas.

2. Tscherna dal president dal di

Sün proposta da Linard Neuhäusler vain tschernü Domenic Toutsch unanimamaing sco president dal di.

3. Tscherna da la manadra da protocol

Anna Chatrina Brunold-Riatsch vain eleta sco manadra dal protocol eir ella cun ün resultat unanim.

4. Referats dad: Andrea Urech, Samedan e da Mario Rauch, Scuol

I segua il referat dad Andrea Urech, üna persuna chi s'ha ingaschada instancabelmaing pel rumantsch e chi ha cumbattü da prüma davent l'introducziun dal rumantsch grischun in scoula.

Seis referat as nomna:

„Rumantsch grischun en scola“ – ün proget sainza respet.

Cull'idea d'üna lingua scritta unifichada per l'adöver administrativ e placativ füssan Andrea Urech e bliers oters amo stats d'accord. Ma cha davo saja per ambiziuns idealisticas davart da la Lia Rumantscha gnü agi cunter las impromischiuns. Ch'üna discussiun objectiva saja gnüda impedida e l'opiniun dal pövel esclusa. Lapro vegn amo il möd co cha'l chantun ha manipulà culla finanzas. Andrea Urech conguala d'üna vart ils cuosts da 100'000.—l'on cha la regenza laiva spargnar cun stampar mezs d'instrucziun be plü in rg e da tschella vart ils 10 milliuns chi sun previs per l'introducziun dal rg in scoula.

Cha ignorar, simplifichar e far prescha sajan statts las trais strategias prediletas dals promotuors dal rg.

Economicamaing e professionalmaing nu saja bod ingün da la populaziun rumantscha dependent dal rumantsch scrit, perquai chi exista ün'alternativa: il tudais-ch standard.

Cha quel s'haja stabili sco lingua da cominucaziun scritta eir tanter ils Rumantschs s'vess, impustüt in chosas plü complexas cun terminologia difficila manaja el. Cha'ls idioms scrits servan per texts literars, per la comunicaziun regiunala e privata e cha perquai nu saja la necessità d'imprender rg brichafat datta.

Per dir cuort, citescha Andrea Urech il seguaint: „In otras linguas d'eira il prüm il bsögn e zieva la lingua da standard. Ils Rumantschs faun il prüm la lingua da standard e prouvan

SOCIETÀ PRO IDIOMS

---

alura da creer il bsögn da la druver. E la scoula, chi vess insè d'esser ün spievel dals bsögns da la societad, vain meldruveda per creer quist bsögn.“

Missa in dumonda saja eir la bainvuglientscha dals na-Rumantschs, scha lur uffants stopchan imprendier sper l'idiom eir amo üna seguonda fuorma dal rumantsch e cha l'alternativa füss lura svelta la scoula tudais-cha.

Cha'l concept da la regenza saja simpel. Quel prevezza cha in tuot la Rumantschia vegnan eliminats ils idioms scrits fin al 2019. Chi saja lönch gnü ignorà la funcziun fundamentala dals idioms. Cha quels sajan però la basa dal rumantsch e cha sainza sia fuorma discurrenda perda üna lingua tuot la sostanza vitala e moura.

Andrea Urech cuntinua cha tuot quists puncts manzunats hajan chaschunà ün'opposiziun veementa daspö las pretaisas da la LR dal 1997. Cha singulas persunas, scoulas, la conferenza da la magistraglia Ladina, linguists profilats, autoritats cumünalas ed oters plü s'hajan adüna darcheu miss cunter ils plans da la Lia, dal Grond Cussagl e da la regenza. Cha votumaziuns consultativas in bliers cumüns, üna petiziun cun bod 4'400 suottascripziuns lantschada da la magistraglia da Samedan dal 2003 ed otras manifestaziuns sajan gnüdas ignoradas sistematicamaing.

Ün fat allegraivel es tenor Andrea Urech la mediaziun chi'd es sgüra ün merit da l'opposiziun constanta da l'Engiadina. La mediaziun es ün cumpromiss chi permetta traducziuns da tschertas parts da novs mezs d'instrucziun in vallader e puter, però be in fuorma digitala. Quist cumpromiss in ün concept chi's basa sün fosas premissas po tenor el esser be ün böt intermediar. Tantplü cha tenor sar Ivo Berther, l'incumbenzà chantunal pel rg segua davo la fasa rg passiv (resultat da la mediaziun) la fasa rg activ. Uschè para dimena la mediaziun d'esser eir pel Chantun be ün böt intermediar – be ill'otra direcziun.

Chi saja gnü fat ün unic concept inflexibel, ün experimaint malponderà e privlus. Cha'ls idioms stopchan gnir promovüts sainza cumpromiss. Il böt final stuves esser tenor Andrea Urech da müdar la decisiun dal Grond Cussagl e'l concept da la regenza per cha'l Chantun surpiglia darcheu sia respunsabilità invers sias linguas e metta a disposiziun tuot ils novs mezs d'instrucziun cumplettaing eir i'ls idioms.

I segua il referat da Mario Rauch. El es manader da scoula a Scuol.

Rumantsch grischun illa scoula da Scuol

Mario Rauch renda attent chi nu detta ingüna studia regard l'acceptanza dal rg in scoula. El deplorescha cha l'opiniun dals magisters nu saja mai gnüda integrada aint il process da decisiuns davart il rg in scoula. Implü intuna'l cha l'introducziun activa dal rg nu saja ün sustegn per la lingua, dimpersè chi vegnan be s-chaffits ulteriurs problems. El sustegna uschè sco la grupp da mediaziun e la Conferenza generala ladina il model Haltiner chi prevezza il rg in moda passiva sül s-chalin ot. Tenor l'avis da Mario Rauch es statta la decisiun dal Grond Cussagl d'edir mezs d'instrucziun plü be in rg fosa ed el pensa chi stuves bain esser pussibel d'imprendier our da sbagls. Implü giavüscha'l chi vegna preschantada üna jada üna evaluaziun scientifica da las experienzas dals pioniers chi han introdüt il rg.

SOCIETÀ PRO IDIOMS

Mario Rauch dà ün sguard süllas cifras da las votumaziuns consultativas dal 2004. Scuol as vaiva express quella jada cler cunter l'introducziun dal rg e quai cun ün resultat da 508 cunter e 104 per. E cun ün resultat amo plü cler nempe cun 518 cunter 85 vuschs saja il suveran stat quella jada da l'avis cha la cumpetenzza da decider „davart ün rimplazzamaint dal vallader tras il rg sco lingua da scrittüra e d'alfabetisaziun in scoula“ dess avair il cumün respectivmaing la regiun e brich il chantun.

Ils cumüns da l'Engiadina Bassa chi vaivan fat a seis temp las votumaziuns consultativas vaivan decis sco seguaint:

Ardez	100%	} cunter l'introducziun dal rg
Ftan	85%	
Guarda	96%	
Lavin	53%	
Ramosch	100%	
Scuol	83%	
Sent	90%	
Susch	97%	
Zernez	98%	

A Scuol as preschainta hoz la seguainta situaziun regard „megldra lingua“ a scoula e scoulina:

102	uffants discuorran rumantsch,
83	tudais-ch,
46	portugais,
9	talian e
12	otras linguas, impustüt da l'ex-Jugoslavia.

Quai voul dir cha la majorità dals scolars discuorra otras linguas co'l rumantsch.

A Scuol es gnüda fatta avant ün pêr ons üna votumaziun consultativa culs magisters davart l'introducziun dal rg in scoula. Dals 14 magisters chi d'eiran preschaints nu vezzaiva gnanca ün l'alfabetisaziun in rg sco pussibla.

Mario Rauch vain a las seguaintas conclusiuns:

- L'acceptanza d'ün'alfabetisaziun in rg nun es avantman pro la populaziun in Engiadina Bassa
- La situaziun linguistica a Scuol nu permetta novas fuormas scrittas in rumantsch
- Cul rumantsch grischun in scoula nu schogliaina ils problems dal regress dal rumantsch (maniamaint personal)
- Ils resultats da la mediaziun d'ün'alfabetisaziun in rg nu realisats. Il problem dals mezs d'instrucziun dess gnir tut per mans activmaing, eir il chantun ha obligs invers ils idioms.

Tuots duos referats han retschavü ün grond applaus.

SOCIETÀ PRO IDIOMS

Maria Sedlacek, presidenta da l'Uniun dals Grischs giavüscha da pudair tour il pled.

Ella renda attent a la lavur da la grupp da mediaziun. Dal 2007 ha ella gnü discussiuns culla suprastanza da l'UdG, cul president da la PEB, contact culla grupp da linguas da la CGL sco eir sezzüdas culla LR. Cler es eir per ella ch'ün'alfabetisaziun in Engiadina es üna roba da l'impussibel. Impussibel es tenor ella eir da müdar la decisiun tratta a seis temp dal Grond Cussagl. Implü disch Maria Sedlacek cha circa la mità dals cumüns piglian part al proget rg – ella precisescha e disch eir cha quai **nu** sajan però la mità dals scolars.

Cha davo lungas trattativas hajan els s'abinats culla cunvegna da la mediaziun, quai voul dir ingün'alfabetisaziun però il chantun voul ün adöver passiv dal rg a partir da la 4. classa. Cha per tradüer ils mezs d'instrucziun as stopcha avair ils drets. Causa cha'l chantun nu possa edir novs mezs d'instrucziun i'ls idioms s'haja fat üna cuvegna da pudair tour oura tscherts texts e tils tradüer. Cha la grupp da mediaziun haja provà da far il melder our da la situaziun per impedir cha las scoulas d'Engiadina hajan d'introdüer cunter vögli il rg. Cha quai saja bainschi be ün cumpromiss ma tuottüna üna soluziun chi possa gnir praticada subit sainza stuvair vulair müdar la decisiun dispittavla dal Grond Cussagl dal 2003.

Maria Sedlacek giavüscha cha la nouva società nu tschunca la sua chi'd es tendüda tanter ils duos partits.

Domenic Toutsch ingrazcha a Maria Sedlacek per sias ponderaziuns culla remarcha, cha scha la sua tschunca nu dependa be da nus ma eir da nossa cuntrapart.

5. Approvar ils statüts

Linard Neuhäusler preschainta ils statüts cha la grupp da lavur a miss insembel cun agüd dad ün jurist. Ils statüts vegnan approvats unanimamaing ed aintran in vigur a partir da subit. Ün exemplar vain agiun a quist protocol.

6. Tscherna da la suprastanza

Linard Neuhäusler preschainta a Domenic Toutsch da Zernez sco candidat pel president da la società PRO IDIOMS. El ingrazcha a Domenic Toutsch sco eir a tuot ils commembers da la suprastanza ad hoc per lur gronda lavur per metter in pè quista società. Propostas per oters candidats nu daja ingünas.

Domenic Toutsch vain elet unanimamaing e cun ün grond applaus sco president. Eir per tschellas caricadas nun aintran ingünas propostas our dal ravuogl da la radunanza.

Sco ulteriurs commembers da la suprastanza vegnan elets in globo ed unanim:

Linard Neuhäusler	Zernez	vicepresident
Anna Chatrina Brunold	Ardez	actuara
Chatrina Urech	Samedan	assesura
Claudio Duschletta	Zuoz	assesur

SOCIETÀ PRO IDIOMS

7. Post da finanzas

Tenor statüts po gnir surdat il post da finanzas eir ad üna persuna externa. Linard Neuhäusler po preschantar a nossa candidata Monika Toutsch-Gredig chi ha fat d'ürant quistas ultimas eivnas üna immensa lavur. Eir per quist post nun aintran ingünas otras propostas. Uschè vain eleta eir Monika Toutsch-Gredig cun ün resultat unanim sco chaschiera.

La radunanza decida cha'l dret da suottascriver per robas da finanzas hajan: Monika Toutsch insembel cun Linard Neuhäusler, perquai cha Domenic Toutsch es l'hom da la chaschiera.

Sco revisurs da quint vegnan elelts:

Simon Roner   Lavin
Claudia Bauer   Schlarigna

Nossa chaschiera po dar ün cuort sguard sülla situaziun finanziaria:

Commembers gruppa da lavur (12)	fr.	1150.—	
Commembers entrats fin als 14-1-2011 (703)	fr.	7030.—	
Donaziuns entradas fin als 14-1-2011	fr.	645.—	
Flyerline, stampa flyers	fr.		548.75
Posta, portos flyers	fr.		1262.20
Hostpoint pagina d'internet	fr.		76.40
Tati's Design, flyer	fr.		<u>236.70</u>
	fr.	8825.--	2124.05
Saldo pels 14-1-2011	fr.		<u>6700.95</u>
	fr.	<u>8825.--</u>	<u>8825.--</u>

8. Böts ed acziuns da PRO IDIOMS

Domenic Toutsch cuntinua:

El disch cha suot il motto masüras da spargn hajan pudü gnir spaisas sommas enormas per l'introducziun dal rg in scoula. Cha tuot haja funcziunà be cun munaida e cun far squitsch. Uschè sajan its oura raps sainza fin per scoulas cun pacs scolars chi han introdüt il rg intant cha l'Engiadina cun ün per tschient scolars survegna ün per milli francs per tradüer inavo parts dals novs mezs d'instrucziun fats in rg darcheu in nos idiom. Cha invers l'Engiadina chi paja ün considerabel import d'impostas al chantun saja quist agir inacceptabel e s-chandalus manaja Toutsch.

Plünavant manzuna'l cha davo chi d'eira gnü cuntschaint cha la giuvna PCD vaiva organisà üna votumaziun consultativa regard l'introducziun dal rg in scoula aint ils cumüns pertocs, schi haja il chantun subit scrit als cumüns üna charta ed admoni chi nu saja admiss da far talas votumaziuns.

SOCIETÀ PRO IDIOMS

Chi til haja eir dat da stübgjar cha diversas personas chi'ns sustegnan nu das-chan gnir manzunadas per nom causa chi hajan temma da perder lur piazza, da na survgnir cuntribuziuns o permiss per lavurs e cha quai capita tuot pro no in Svizra.

El po quintar our d'aigna experienza sco capo co cha consultaziuns da tschients da paginas tradüttas in rg vegan büttadas sül palperi vegl e la versiun tudais-cha chi stetta plü dastrusch per leger ed incleger vegna s-chargiada dals chanzlists giò dal internet. Cha eir la documainta per votumaziuns vegna postada dad adüna daplüs abitants in tudais-ch. El nu s'algorda d'avair vis in seis temp d'uffizi sco capo ad inchün chi haja impli oura la versiun rumantscha da las impostas.

El conguala ils 2,5 milliuns francs chi sun para avantman per l'ediziun luxuriosa d' ün lexicon istoric, per ün'ouvra sainza dubi da gronda valur - cha'ls blers rumantschs nu vezzeran però mai in lur vita e da tschella vart il dür cumbat chi stanglainta a blera gliued per survgnir 100'000.— francs l'on daplü per pudair edir mezs d'instrucziun cha nos pövel rumantsch douvra e giavüscha urgjaintamaing.

Cun quists exaimpels manaja D. Toutsch cha'ls raps nu rivan al dret lö e chi vegnan missas fosas prioritats. El disch eir cha no da la PRO IDIOMS nu pretendan daplü raps per la lingua, ma cha no lessan esser pro pro'l scumpart e spartir sü quels raps ün pa oter.

Las prosmas activitas da la PRO IDIOMS saran:

- Agir coordinà cun novas secziuns da PRO IDIOMS, p.ex. culla Surselva
- Tscherchar cun forzas unidas (per ex. Engiadina e Surselva) il discuors culla Lia Rumantscha ed cul departamaint d'educaziun dal Chantun Grischun
- Trattare culs cumüns politics e tils animar d'integrar il text da l'iniziativa in lur costituziuns cumünalas sainza ramassar suottascripziuns (per part han ils cumüns fingià signalisà prontezza).
- In cas da bsögn sun prontas iniciativas cumünalas

Chatrina Urech preschainta la versiun putera da nossa proposta da l'iniziativa previssa chi tuna sco sequaint:

PRO IDIOMS

*Nus mantgnains noss **idioms!** E Tü?*

Iniziativa cunter il sforz d'introdür il rumantsch grischun in scoula

In avuost dal 2003 es il Grand cussagl seguieu a la proposta da la regenza grischuna da vulair edir ils mezs d'instrucziun rumauntschs be pü in rumantsch grischun e spargner cun que fr. 100'000.- l'an. Scu consequenza vain pretais l'introducziun dal rumantsch grischun in scoula scu lingua d'alfabetisaziun e d'instrucziun.

Nus essans persvas,

- *cha l'introducziun dal rumantsch grischun succeda a dan da noss idioms, cun que cha la cumpetenz linguistica i'l idiom nu po pü gnir sviluppeda sufficiaintamaing*
- *cha'ls iffauts sun surdumandos cun stuvair imprendder – sper las otras linguas obligatorias – duos fuormas differentas dal rumauntsch*
- *cha la necessited da savair rumantsch grischun activmaing nun es deda*

La popualziun rumauntscha nun ho fin al di d'hoz pudieu decider sur dal destin da lur lingua. Quel vain dicto da la regenza e dal Grand cussagl.

SOCIETÀ PRO IDIOMS

Tuot las inoltraziuns in fuorma da petiziuns e d'oters giavüschs da la populaziun sun gnidas refüsedas u ignoredas da la regenza grischuna.

Il möd d'ir intuorn cun la populaziun rumauntscha in Grischun es üna discriminaziun da minuriteds!

Tenor la constituziun chantunela haun las vschinaunchas il dret da tscherner libramaing lur lingua ufficiela e la lingua d'instrucziun da scoula. Per consequenza ho il Chantun da metter a disposiziun ils mezs d'instrucziun bsögnaivels, in nos cas in puter.

Ills böts da quist'iniziativa sun:

- *da garantir l'adöver da l'idiom scu lingua d'alfabetisaziun e da scoula / d'instrucziun*
- *da refüser ils mezs d'instrucziun in rumantsch grischun per nossa scoula populera*
- *da musser l'opiniun da la populaziun invers l'introducziun dal rumantsch grischun in scoula e'l sforz da druver mezs d'instrucziun in rumantsch grischun*

*Il text da l'iniziativa in basa a l'artichel ... da la constituziun cumünela
La lingua ufficiela e la lingua da scoula es il rumauntsch puter. L'alfabetisaziun e l'instrucziun
haun da succeder cun mezs d'instrucziun idiomatics.*

Üna votanta fa la proposta d'agiundscher al text da l'iniziativa: "cha per ün adöver passiv das-cha gnir dovrà il rg".

Nos president declera cha no hajan discutà quai aint illa gruppa e cha no sajan da l'avis da na cumanzar cun cumpromiss fingià avant cha la guerra haja cumanzà. La votanta retira in quist cas sia proposta e nu pretenda chi's vuscha giò.

Uschè vain approvada da la radunanza eir la proposta da l'iniziativa sco propuonüda dal president sainza cuntravusch.

Nos president spera d'inscuntrar partenaris chi hajan buna vöglija da trattar insembel cun nus.

Sün dumonda da Domenic Toutsch piglia il president da la Lia Rumantscha, sar Vincent Augustin il pled.

Vincent Augustin renda attent cha l'incumbenza da la LR saja da mantegner e promover la lingua rumantscha. El ingrazcha als iniziants da la PRO IDIOMS per lur lavur e gratulescha al president ed a la suprastanza. Il contact da la nouva gruppa culla LR resguarda el sco positiv.

Implü disch el cha la LR haja decis dal 2002 suot la direcziun "dal Engadines" da pretender l'introducziun dal rg in scoula plü svelto e plü bain preparà pussibel. Pussibel es però tenor Vincent Augustin **quai cha'l pövel vuol far** ed el intuna cha'ls cumüns rumantschs decidan s'vess regard lur lingua.

Cha'l proget 2003 nu saja ün proget da la LR. Cha'l chantun stopcha müdar quist proget e cha la LR saja pronta da s'ingaschar per güdar a ragiundscher quai. Cha cusglier guvernativ Claudio Lardi haja vulgü sforzar tras quist e cha quai nu gaja.

Il president da LR finischa seis pled culla remarcha cha la LR resguarda tuot ils sforzs da quels chi sajan da buna vöglija da lantschar otras ideas, eir scha que sun sforzs chi's drizzan invers las instanzas chantunelas.

Domenic Toutsch agiundscha cha l'Engiadina e la Cadi sajan duos regiuns ingiò cha'l rumantsch e sia cultura vivan amo e cha quellus regiuns nun hajan amo introdüt il rg.

SOCIETÀ PRO IDIOMS

---

9. Varia

Riet Felix dà üna cuorta survista sur da nossa pagina d'internet www.proidioms.ch

I segua amo ün voutum dal secretari da la LR sar Urs Cadruvi.

El disch ch'el haja gnü grond plaschair dal invid a quista radunanza. Ch'el deplorascha tschertas robas, ch'el saja pel rumantsch ergo eir pro idioms. Cha la situaziun saja fich complexa, cha bleras robas sajan gnüdas dittas ed otras na. El giavüscha cha no chattan cumünaivelmaing las drettas vias.

Bruno Berther as drizza cun salüds da la Surselva vers la radunanza. El es da l'avis cha be insembel rivna ad ün böt. Chi vegna chavà la fosa per nos idioms e cha'l tudais-ch vegna preferi al rg. El gratulescha a la PRO IDIOMS e giavüscha bun success culs plects: Romontsch stai si defenda teis idioms!

Gratulaziuns po la nouva società tour incunter eir da Christian Hartmann, grond cusglier da l'Engiadin'Ota. El va uossa cha passa 700 persunas discuorran dals listess böts cun spadlas plü fermas e cun ün bun sentimaint vers Cuaira. El appelescha da lavurar insembel culla gruppa da la Surselva e culla gruppa da lingua dal Grond Cussagl. Chi saja ün bun mumaint per quista acziun e quai güsta amo tschinch avant las dudesch. El spera chi vegnan uossa eir rapportà che cha'l pövel voul.

Renata Bott rapporta cha in Val Müstair nu saja be la pasch e flot cul rg. Ella disch chi regna blera malcuntantezza regard la lingua. Chi saja ün schaschin per magisters e genituors. Ch'ella saja statta a scoula e vis e dudi co chi scrivon e discuorran rumantsch. Cha davo trais ons hajan ils uffants ün grond schaschin da scriver ün mez fögl d'ün cumponimaint. Cha la populaziun jaura saja gnüda sforzada davart da la politica, ma cha blers genituors nu sajan cuntaints cun quista soluziun.

Domenic Toutsch po serrar la radunanza a las 22.30 h.

Il cumün da Zernez offriska a tuots ün apéritiv – che bun'idea – grazcha fich!

Pel protocol:

Anna Chatrina Brunold-Riatsch
actudara

Scurznidas:

Lia Rumantscha:	LR
Conferenza generala Ladina:	CGL
Rumantsch grischun:	rg